

Вих. № 20-0615 від 15.06.2020 р.

**Прем'єр-міністру України
пану Шмигалю Д.А.**

СТОСОВНО: *ініціатив Державної екологічної інспекції,
спрямованих на поновлення перевірок у
морських портах.*

Шановний Денисе Анатолійовичу!

Морська Палата України цим листом висловлює Вам свою повагу та звертається з приводу заяви голови Державної екологічної інспекції (ДЕІ) про «*відновлення повноцінної роботи наших інспекторів в південних портах*», зроблену паном А. Мальованим 09.06.2020 р.

Стислий опис обставин.

05.06.2020 р. Державною прикордонною службою України в 16 милях від берега була здійснена фотофіксація ймовірного забруднення судном CL TERESA (IMO 9721073).

07.06.2020 р. державні інспектори ДЕІ здійснили виїзд до Одеського порту, де взяли проби води біля ймовірного джерела забруднення (очевидно, судна) та склали відповідний акт.

09.06.2020 р. з'явився допис А. Мальованого з приводу цього інциденту, у якому він звинувачує АМПУ у «саботажі проведення перевірок в портових зонах» та оголошує свої наміри «*на вищому державному рівні ставити питання про відновлення повноцінної роботи наших інспекторів в південних портах. Бо ситуація, коли інспекція несе відповідальність за контроль в портових зонах, але реально не можемо його здійснювати, є ненормальною*».

11.06.2020 р. під час своєї прес-конференції пан Андрій Мальований заявив про ініціювання перед Кабінетом Міністрів України рішення про внесення змін до Положення про ДЕІ щодо надання Державній екологічній інспекції офіційного статусу правоохоронного органу. На думку, пана Мальованого, «*тоді за недопуск інспектора на підприємство порушник підпадатиме під дію статті 343 Кримінального Кодексу України. Вона передбачає штраф 50-200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, виправні роботи або арешт до 6 місяців*».

Морська Палата України із сумом відзначає, що наміри голови Державної екологічної інспекції є небезпечними для бізнесу та не узгоджуються із вимогами чинного законодавства. Просимо Кабінет Міністрів не допустити реалізації таких намірів з огляду на наступне.

1. Інтерпретація випадку з т/х «CL TERESA» містить ознаки маніпуляції та підміни понять.

Як зазначив очільник ДЕІ, ознаки ймовірного забруднення були виявлені шляхом фотофіксації в 16 милях від берега Державною прикордонною службою. При цьому, голова ДЕІ із посиланням на Постанову КМУ від 17.07.2019 р. № 670, яка стосується забруднень в межах акваторії порту, звинуватив адміністрацію Одеського порту у саботажі.

Нагадаємо, що ширина територіального моря України складає 12 морських миль.

При цьому, 16 морських миль від берега – це частина прилеглої зони України, що входить до виключної (морської) економічної зони України, правовий режим та повноваження державних органів у якій регламентуються Конвенцією ООН по морському праву 1982 року, Законом України «Про виключну (морську) економічну зону України», Законом України «Про прилеглу зону».

Отже, очільника ДЕІ посилається на випадок, що стався за межами акваторії морського порту і навіть за межами територіального моря України як на обґрунтування необхідності повернути екологічних інспекторів у морські порти, а разом з тим повернути портову галузь у часи безвідповідальних та протиправних дій ДЕІ, які наносили значну шкоду іноземним судновласникам та іміджу України на міжнародній арені.

Чинна правова регламентація перевірки фактів забруднення з суден у внутрішніх морських водах та територіальному морі складається з наступних нормативних актів Кабінету Міністрів України:

- ✓ Правила охорони внутрішніх морських вод і територіального моря від забруднення та засмічення, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 29 лютого 1996 р. № 269;
- ✓ Порядок перевірки, взяття проб води та проведення їх аналізу, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 828;
- ✓ Порядок взаємодії державного підприємства “Адміністрація морських портів України” та Державної екологічної інспекції із забезпечення дотримання законодавства про охорону навколишнього природного середовища у разі виявлення випадків скидання суднами (плавзасобами) забруднюючих речовин у межах акваторії морського порту, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 17 липня 2019 р. № 670.

Ухвалення Кабінетом Міністрів України зазначених Постанов – це результат тривалого діалогу із бізнесом, який потерпав від неправомірних дій інспекторів Державної екологічної інспекції, що здійснювали безпідставні перевірки та затримання суден у морських портах України.

До серпня 2019 року інспектори ДЕІ діяли із порушенням ст. 19 Конституції України, у невстановлений спосіб та за відсутності порядку, що було підтверджено численною судовою практикою: Постанова Вищого адміністративного суду України від 04.12.2013 у справі №К/800/9629/13, Постанова Одеського апеляційного адміністративного суду за від 27.02.2014 р. у справі № 2а/1570/844/2011, рішення Одеського окружного адміністративного суду від 28.12.2018 р. у справі № 1540/4724/18, Рішення Київського районного суду м. Одеси від 17.10.2018 р. у справі № 520/9341/18, від 14.03.2019 р. у справі № 520/13131/18, Рішення Приморського районного суду м. Одеси від 29.03.2019 р. у справі № 522/828/19, Рішення Одеського окружного адміністративного суду від 21.12.2018 року у справі №1540/4724/18; від 27.06.2019 року у справі №420/696/19; від 12.09.2019 року у справі №420/3980/19; від 24.10.2019 року у справі №420/4422/19, Рішення Приморського районного суду м. Одеси від 24.04.2020 р. у справі № 522/12147/19, тощо. Окремі справи і досі продовжують розглядатись у судах.

27 березня 2019 р. в межах дерегуляції господарської діяльності було Кабміном були змінені Правила охорони внутрішніх морських вод, з метою зменшення тиску на бізнес з боку ДЕІ, а в липні та серпні 2019 року були остаточно визначені правила взаємодії адміністрації порту, ДЕІ та Морської адміністрації у випадках виявлення забруднень.

Отже, звертаємо увагу Кабінету Міністрів України, що існуюче сьогодні нормативне регулювання питань реалізації повноважень ДЕІ у морських портах в повній мірі відповідає Конституції України, КТМ України, Закону України «Про морські порти України» та Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища».

Натомість, звинувачення очільника ДЕІ на адресу адміністрації Одеського порту у невиконанні Постанови КМУ від 17.07.2019 р. при спробі інспекторів ДЕІ перевірити можливі факти забруднення, які можливо мали місце за межами територіального моря України, є відверто маніпулятивними та демонструють некомпетентність того, хто звинувачує.

Окремої уваги заслуговує такий аргумент очільника ДЕІ: *«ситуація, коли інспекція несе відповідальність за контроль в портових зонах, але реально не можемо його здійснювати, є ненормальною»*.

Відповідно до наданих повноважень, інспекція здійснює державний нагляд (контроль), і при цьому не несе жодної відповідальності за збитки, які завдаються в результаті протиправних дій інспекторів ДЕІ. Ненормальною є ситуація, за якої бюджет України сьогодні винен іноземним судновласникам понад 60 мільйонів гривень за судовими рішеннями, за позовами судновласників до ДЕІ. При цьому, жоден з інспекторів ДЕІ не притягнутий до відповідальності.

29.01.2020 р. бізнес вітав рішення Кабінету Міністрів України (Постанова № 39) про ліквідацію «морських» інспекцій, діяльність яких спричинила величезну кількість судових процесів та поклато на державних бюджет України обов'язок компенсувати збитки судновласників.

Морська Палата України закликає Кабінет Міністрів України дотримуватись послідовності та не допустити повернення до практики свавілля інспекторів ДЕІ у морських портах, які є некомпетентними у морських питаннях.

2. Щодо ініціативи надання ДЕІ статусу правоохоронного органу.

Морська Палата України наголошує, що подібна ініціатива ДЕІ матиме негативний ефект для бізнесу.

Відповідно до Положення про ДЕІ України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2017 р. № 275, ДЕІ є центральним органом виконавчої влади, основними завданнями якого є реалізація державної політики із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів та безпосередньо здійснення такого державного нагляду (контролю) в межах повноважень, визначених законом.

Основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності визначені відповідним Законом № 877-V від 05.04.2007 р. Саме цей нормативний акт визначає принципи державного контролю у сфері господарської діяльності та порядок проведення перевірок (у тому числі їх види, строки та підстави). При цьому, Закон № 877 не поширюється на відносини, що виникають під час вживання заходів (ст. 2):

- валютного контролю,
- податкового контролю,
- митного контролю,
- державного експортного контролю (крім здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням суб'єктами космічної діяльності України приватної форми власності законодавства про космічну діяльність в Україні),
- контролю за дотриманням бюджетного законодавства,
- банківського нагляду,
- державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції,
- державного нагляду (контролю) в галузі телебачення і радіомовлення,
- державного нагляду (контролю) за дотриманням суб'єктами господарювання, що провадять діяльність у сферах енергетики та комунальних послуг,
- законодавства у сферах енергетики та комунальних послуг,
- державного ринкового нагляду та контролю нехарчової продукції, державного нагляду за дотриманням вимог безпеки використання ядерної енергії.

Перелічені органи при здійсненні перевірок керуються не Законом № 877, а іншими спеціальними законодавчими актами, наприклад органи ДФС – нормами ПК (гл. 8). І звичайно, у кожного контролюючого органу є свої підзаконні акти, що регулюють питання проведення перевірок. Втім, ДЕІ не входить до переліку ЦОВВ, на яких не поширюється дія Закону № 877.

Отже, ДЕІ у питаннях перевірки суб'єктів господарювання має керуватись Законом № 877. Більш того, ані Законом «Про охорону навколишнього природного середовища», ані Положенням про ДЕІ забезпечення охорони прав і свобод до повноважень цього органу не віднесені.

Підстави для надання статусу правоохоронного органу з метою застосування ст. 343 Кримінального кодексу, насправді, є більш ніж сумнівними. Притягнення до кримінальної

відповідальності можливо виключно за обвинувальним вироком суду за результатами розгляду кримінальної справи. Тобто, очільник ДЕІ сьогодні пропонує дві речі:

1) збільшити навантаження на справжні правоохоронні органи: органи досудового розслідування, прокуратуру, суди;

2) тиснути на бізнес для допущення інспекторів до перевірок, без урахування правил та процедур, передбачених Законом № 877 та не зважаючи на дію мораторію на проведення перевірок у зв'язку з негативними явищами, спричиненими COVID-19. Для морських портів України це означитиме ризик повернення до практик безпідставних та необґрунтованих затримок суден.

Враховуючи вищевикладене, Морська Палата України категорично не підтримує ініціативи ДЕІ, що можуть мати негативні наслідки для морських портів України та закликає Кабінет Міністрів України не реалізовувати такі ініціативи.

Додатки:

1. Публікація А. Мальованого у Фейсбук від 09.06.2020 р.
2. Лист ДЕІ від 07.06.2020 р. № 1978/17 на адресу Одеської філії ДП «АМПУ»
3. Публікація на сайті ДЕІ від 11.06.2020 р. «Держекоінспекція отримує статус правоохоронного органу – Андрій Мальований»

З повагою,

Виконавчий директор

Ніна КОСТЮК